

**"Vi brann för att få ordning
på den här frågan."**

Anna Svensson, miljöstrateg,
Praktikertjänst"

Anna Svensson, miljöstrateg och
Helena Franzon, arbetsmiljöstrateg,
hos Praktikertjänst.

Minskat kvicksilverutsläpp med strategiskt arbetssätt

Att hantera kvicksilverhaltigt avfall från amalgamfyllningar är en miljörisk. Vårdbolaget Praktikertjänst har arbetat hårt med att öka kunskapen om hur tandvården kan minimera utsläpp av kvicksilver. Projektet blev också ett tydligt exempel på hur viktigt det är med ett strategiskt arbetssätt.

TEXT SUSANNE RYDELL FOTO JOHAN KNOBE

Amalgam används inte som tandfyllning i Sverige längre. Men många patienter har kvar gamla amalgamfyllningar som behöver bytas ut efterhand – och som innehåller kvicksilver. Tandvårdskliniker har länge haft krav på att ta hand om amalgamet med hjälp av avskiljare, men ändå har få kliniker haft nollutsläpp eftersom alla partiklar inte samlats upp. Anna Svensson, miljöstrateg och Helena Franzon, arbetsmiljöstrateg, hos Praktikertjänst drog igång projektet tillsammans.

– Vi hittade varandra i ett gemensamt intresse, ett miljöengagemang. Vi brann för att få ordning på den här frågan, säger Anna Svensson.

Engagemanget var en drivkraft genom hela projektet.

– Det som också sporrade oss efterhand var att man kunde se konkreta resultat, en omedelbar miljönytta. Dessutom var det ett kommunikationsprojekt och vi märkte att när vi

var ute och pratade om det här i olika sammanhang att många fick upp ögonen för frågan. Samtidigt lärde vi oss av mötet med andra människor, säger Anna Svensson.

Praktikertjänsts projekt som pågick från 2016 till 2019 med finansiellt stöd av EU hade ett tydligt, avgränsat fokus.

– Det är ett uppströmsarbete, det handlar om att försöka stoppa utsläppen vid källan istället för att behöva agera i sjöar eller vattendrag, säger Anna Svensson.

Utmaningen med att hantera kvicksilverhaltigt avfall från amalgamfyllningar finns i stora delar av Europa. Många länder använder fortfarande amalgam som tandfyllningsmaterial. I Sverige är det förbjudet sedan 2009.

Projektets mål var framför allt att öka kunskapen om hur tandvården kan minimera utsläpp av kvicksilver. Det kan till exempel handla om dagliga

rutiner vid mottagningen och att öka kunskapen om hur man kan arbeta med sanering, det vill säga hur kvicksilverförorenade avloppsrör, vattenlås och golvbrunnar kan spolras rena.

– En viktig del är ett webbverktyg där vi har tagit med goda exempel, intervjuer och filmer. Webbplatsen finns på fem språk, säger Anna Svensson.

Inom projektet har också en handfast vägledning tagits fram, en sorts uppslagsbok om hur tandvårdskliniker praktiskt ska gå till väga.

Förutom via webbtjänsten har kunskapen också spridits i många andra sammanhang.

– Vi har varit med på tandvårdsutbildningar, stora dentalmässor och i många andra sammanhang, säger Helena Franzon.

Praktikertjänst tog hjälp i projektet. Miljöföretaget Sweden Recycling och forskningsinstitutet IVL ingick i gruppen som gemensamt sökte stöd. Det visade sig vara en viktig framgångsfaktor att ta extern hjälp vid →

Helena Franzon och Anna Svensson har bidragit med att öka kunskapen om hur tandvården kan minska utsläppet av kvicksilver.

HÖGA HALTER I INSJÖFISK

Kvicksilver är ett av de allra farligaste miljögifterna. Utsläppen har minskat kraftigt i Sverige, men halterna av kvicksilver i insjöfisk är fortsatt höga. Kvicksilver kan inte brytas ned utan lagras i mark, vatten och i levande organismer.

Källa: Naturvårdsverket

ansökan och under projektets gång. Det var framför allt för att säkerställa att EU:s krav uppfylldes vad gäller till exempel finansiell redovisning.

– En tvärvetenskaplig grupp skapade en grund för ett framgångsrikt arbetssätt. Vi har haft väldigt bra diskussioner och högt i tak, säger Anna Svensson.

En annan framgångsfaktor var det strategiska angreppssättet.

– I vanliga fall är det lätt att fastna i operativa frågor i det dagliga arbetet när man har mycket att göra, säger Anna Svensson.

Projektet blev en handfast påminnelse om vikten av att arbeta strategiskt, enligt Helena Franzon och

Anna Svensson.

– EU:s ramverk för stödet tvingade oss att följa ett strategiskt arbetssätt, med kontinuerliga rapporter. Det var jobbigt då, men i efterhand är vikten av detta tydligt, säger Helena Franzon.

En tredje framgångsfaktor var drivkraften i projektgruppen.

– Alla hade ett stort miljöengagemang. Det var en stark drivkraft, säger Anna Svensson.

Projektet visade att arbetet med sanering på enskilda tandvårdskliniker kan ge stor effekt. Det kunde handla om allt från några gram kvicksilver upp till mer än två kilo som blev omhändertaget genom en sanering. ■

LEDANDE PRIVATVÅRDGIVARE

Praktikertjänst är en av Sveriges största privata vårdgivare där de som utför vården, bland annat 1 300 tandläkare och läkare, också är delägare. År 2018 hade Praktikertjänst cirka 9 200 anställda och en omsättning på 11 miljarder kronor.